

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Edward Skidelsky, Ernst Cassirer. The Last Philosopher of Culture
Sneller, H.W.

Citation

Sneller, H. W. (2011). Edward Skidelsky, Ernst Cassirer. The Last Philosopher of Culture. *Tijdschrift Voor Filosofie*, 1, 176-177. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/17946>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/17946>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Edward Skidelsky, *Ernst Cassirer. The Last Philosopher of Culture*, Princeton and Oxford, Princeton University Press, 2008, 24 x 16, VIII-288p., £ 24,35.

Het Engelse taalgebied heeft nu eindelijk ook zijn 'Rüdiger Safranski'. Skidelsky schreef een werkelijk schitterend boek over Cassirer en zijn tijd! Niet alleen wordt de integrale filosofie van Cassirer uitstekend beschreven, maar bovendien wordt deze filosofie consequent uitgelegd tegen de achtergrond van de wijsgerige discussies in Cassirers tijd. Skidelsky toont zich goed op de hoogte van de onmiddellijke 'continentale' achtergrond van Cassirer, zoals die van het Neo-Kantianisme (Cohen, Natorp, Rickert), de Duitse levensfilosofie (Klages, Simmel, Bergson) en de fenomenologie (Husserl, Scheler, Heidegger): zaken waar de gemiddelde Engelstalige filosoof weinig tot niets van af weet; hij weet eveneens precies de nieuwe logica van Russell, Frege en Wittgenstein uit te leggen, alsook de discussies binnen de Wiener Kreis tegen de achtergrond van Ernst Mach en het 19e-eeuwse sensualisme. Toegegeven, hiertoe wordt Skidelsky gedwongen door Cassirer zelf, die immers als één van de weinigen het totale spectrum van de Europese filosofie en wetenschappen overzag, en die zijn eigen positie ontwikkelde in constante referentie aan de uiteenlopende wijsgerige stromingen en wetenschappelijke ontwikkelingen van zijn eigen tijd. Skidelsky probeert Cassirers filosofie als een eenheid te presenteren, waarin zijn (natuur)wetenschapstheoretische beschouwingen (bijv. die over Einsteins relativiteitstheorie, of ook *Substanz und Funktion, Freiheit und Form* e.d.) in een ononderbroken lijn komen te staan met zijn hoofdwerk *Philosophie der symbolischen Formen*, en zelfs met zijn laatste, enigszins incoherente werk, *The Myth of the State*. De auteur doet consequent zowel Cassirer als zijn gesprekspartners recht. Niet alleen beschrijft hij hoe Cassirer de inzichten van andere denkers verwerkt en bekritiseert, hij gaat evengoed in op het onaanvaardbare van Cassirers positie voor diezelfde gesprekspartners: of dat nu logici zijn als Russell en Wittgenstein, Wiener Kreis-adepten als Schlick of Carnap, dan wel fenomenologen als Husserl en Heidegger. Daardoor overstijgt Skidelsky de historiografie en wekt hij de oude wijsgerige discussies zelf tot leven. Hoewel zijn *parti pris* ongetwijfeld bij het reddende potentieel van Cassirers cultuurfilosofie ligt, twijfelt Skidelsky tot aan de conclusie toe hardop over de hedendaagse vruchtbaarheid daarvan, in een tijd als de onze, waarin het failliet van de Verlichtingsboedel wordt opgemaakt na twee desastreuze wereldoorlogen gevoerd door het land van cultuur, *Bildung* en beschaving zelf. Als een soort climax komt in het één na laatste hoofdstuk de beroemde discussie met Heidegger in Davos aan bod, die Skidelsky mede kan beschrijven dankzij het overgeleverde stenoscrypt van twee aanwezige Heideggerleerlingen. Het laatste hoofdstuk, over Cassirers verhouding tot de politiek, vormt het besluit van deze intellectuele biografie; het eindigt in de kritiek, als zou Cassirer zich te apolitiek hebben opgesteld en teveel te hebben verwacht van individuele culturele ontplooiing als panacee. Een andere kritiek op Cassirer, die Skidelsky al eerder in zijn boek uitte maar die hiermee samenhangt, is dat Cassirer geen zelfstandig moreel oordeelsvermogen onderscheidt, maar alle ethiek laat opgaan in de reserves van de respectievelijke symbolische vormen (mythe, religie, taal, kunst, geschiedenis, wetenschap). Naar mijn idee is Skidelsky te radicaal waar hij beweert dat Cassirers boodschap vandaag de dag is verklonken (of is hij ironisch?). Immers, Cassirers grootste leerling, Leo Strauss, heeft de erfenis van zijn leermeester op het nageslacht overgedragen en daarbij tevens diens omissie – het ontwikkelen van een eigen politieke filosofie – goedge maakt.

Rico Sneller